

Példázatok a hét rút és ösztövér tehénről

Tóthpál Gyula künn állt a mészárszék előtt, a nyitott ajtó előtt a küszöbön, s reggel óta már a második doboz cigarettát szívta. Nem a vére kívánta a mérget, csak úgy füstölt, mint aki a szűnyogait akarja elűzni a déli órákban, s közben már a szája, a gyomra meg a lelke is keserű volt. Így álldogált az üzlet ajtajában tél végétől tavaszodásig, s olykor már a gondolatai sem tudtak végighaladni valamely történet összefüggő fonalán: csak fogalmak merültek fel benne, emlékmócsingok, azok is lomhán, s ő maga sem tudta, hogyan kerültek elő, mint most is, amikor váratlanul egy cégtábla emelkedett eléje:

MÉSZÁROS ÉS HENTES

Idegességében böffentett, mert nem szokott reggelizni, csak egy kávé kapott be, egy csésze vizet ivott rá, s most az a kevés kátrányos lé kotyogott a hasában. Közben a szeme elnyílt a látómástól, mintha valaki ingerlő szándékkal tartotta volna eléje a régi cégért s annak is az alsó részét. Megint szippantott vagy kettőt, lepöccintette a hamut, s utána ezt gondolta: „Mészáros a keserűbánat, hiszen hús esztendeje, hogy egy marhát le nem taglóztam, egy borjúnak el nem vágtam a nyakát! Csak aprómarha került a kezembe, szezonban egy-egy disznó meg bárány, és néha úgy érezhettem volna magam, mint az az oroszlán, amely nem zebrákat és antilopokat üt le, hanem sorba áll tíz deka hurkáért...”

Mégnézte az óráját: fél kettő. Még két és fél órát kell itt ácsorognia, tétlenkednie; mert parancs van rá, hogy egy perccel sem mehet el hamarabb. Mióta Aradon a kiéhezett nép megállított és kifosztott egy TIR-kocsit, amely kettéhasított fiatal ökröket szállított Olaszországba, és Hamudius látogatást tett a fővárosi nagy vásárcsarnok környékén, kiderült, hogy hús van bőven, csak az a

bökkenő, hogy későn nyitnak a mészárszékek, emiatt nem tudják őket föltölteni áruval már hajnalban, s akik munka után érkeznek oda, már csak a lehúzott redőnyöket találják...

És azóta a húsüzletek tárt ajtóval várják a vevőket kora reggeltől késő délutánig. De még ennél is gyalázatosabb az – gondolta Tóthpál –, hogy minden hét elején gyűlésre kell menni a központba, ahol kétszázötven-háromszáz mészáros, eladó sereglik össze. Chereches igazgató elvtárs félórai késéssel érkezik borbélykölnitől büdösen, akár az esküvőjéről elkészett vőlegény, átvág a zsvivajon és a dohányfüstön, mihelyt az asztalhoz ér, megfordul, feje olyan, mint egy véresgömböc, hangja erélyes:

„Eltársak, ismét olyasmi történt, hogy a legszigorúbb szankciókat kell alkalmaznom!... Miben állapotunk meg, elvtársak, hogy mi a helyes válasz, ha a kuncaft a hús iránt érdeklődik? *Minden percben várjuk az árut!* Ebben maradtunk, elvtársak? És tessék, most megint türelmetlenségről, durvaságról kapok híreket... Itt van például Ion Chirila esete a 31-es egységből: tudják, mit válaszolt az egyik kliensnek? »Ha én sejténém mikor érkezik meg a hús, próféta volnék, nem mészáros, tatikám...«! Felkérem hát önöket, hogy a helyzet súlyosságához mérten szóljanak hozzá, és foglaljanak állást!”

Állt Tóthpál a küszöbön, s mögötte hidegen ásított a terem, ásitásának hideg beton meg súrolt tőke szaga volt, s ebben a nagy szájban meg-megcsillantak kétoldalt a fémkampók, amelyek oly régóta nem mélyültek húsba. Még egy vércsepp emléke sem derengett a műmárvány pádimentumon, mert ő hetente egyszer mégis felmosta a padlót, és vizes szivaccsal végigtörölte a pultot, csak úgy, hogy teljék az idő. Nem is ártana újra becsukni az üzletet pár hétre, ahogy szokásban volt, valahányszor adósok maradtak a kivitellel, s idehaza még pacal sem maradt. Le kell lakatolni az ajtót s táblát tenni rá, hadd röhögjön a nép:

LELTÁR MIATT ZÁRVA

Újra rágyújtott, de amikor a lángot a cigaretta elé tartotta, a tekintetében felizzott egy kis kedély, s alighogy elhajította a gyufaszálat a kacérkodó derű megvilágította az egész arcát. Nem azon mosolygott hogy az idő mennyire megcsúfolta az ő mesterségét, hanem a kifosztott TIR-kocsin, amely ismét eléje tűnt a tovalibbe-

nő dohányfüst mögül. S hogyne mulatott volna rajta, hiszen miután fölfeszítették a hátsó ajtót, a súlyos keresztpántok a földre hulltak, s a kiéhezett merénylők megpillantották a hamvas hús üde erdejét, a kampókon függő fiatal, hizlalt félökröket, diadallal fölördítettek, mint az őseemberhorda, amely kövekkel támadt a verembe esett mamutra.

Ugyanekkor üvöltött a sofőr is, miután a magas ülésről a támadók közé zuhant, kezét az ég felé lökve, s nem ok nélkül, mert a húserdő vastag törzsei közül öt eszkimó család kecmertget elő irhabundában, paplannadrágban, fülessapkával, ki hogy, s még a szemöldökük is zúzmarás volt, mert Konstancától közel a magyar határig utaztak a lepecsételt hűtőkocsiban, a fagyasztott hús óriási jégcsapjai közé rejtőzve, hogy a családonként lefizetett huszonötezer lejért a kocsivezető Ausztriába szöktesse át őket. Mikor ráébredtek, hogy mi történt, s hogy hazai földön vannak, óbégatva a földre vetették magukat, és ott fetrengtek, akár a halálraítéltek... Közben a támadók mohón dobálták le a gyönyörű félökröket, szuszogtak, hörögtek, a fogukat csattogtatták, készek voltak harapni is, ha valaki el akarná orozni előlük a zsákmányt. Mások odalént megragadták az egy tömbbe fagyott hatalmas húsdarabokat, s négyes-ötös eleven fogatokká szerveződve húzták, vonszolták a porban arra, ahol a gyerekeik várhatták őket, mint az éhes tigriskölykök, hogy aztán jobbról is, balról is játékosan megpofozzák az elejtett állatot, nehogy még élet legyen benne s megharapja őket...

„Mennek a TIR-kocsik, csörögnek a hűtővagonok, mint óriási lánc, amely éjjel-nappal kerüli a földet; átzúgnak a húszállítmányok a falvakon, tanyákon, s csak a bűdös füst meg az útszéli fák lombjainak zúgása marad mögöttük, és a hiábavaló epekedés egy rúd szebeni szalámi, egy darab pecsenye, egy jó falat után – zsémbelt magában a mészáros. – De Hamudius még az ábrándokra is pányvát vet, mert nem való nekik, bennszülötteknek a hús. Lám, máris elhájasodtak, fenekükkel a földet súrolják, mint pingvinek a jeget, s egyebet sem tudnak, csak zabálni és zabálni. Hol itt a tudományos táplálkozás, elvtársak?!... Együnk havasi lóromot – mondja Hamudius –, tatárkenyeret és lósóskát, acatot, csókapyókát és turbolyát, komlót, rebarbarát és cikóriát, istengyalulta tököt csirkebélfasírttal és feketegyökeret pácolt szamárr-

füllel; főzzenek babból hamis húslevest, és a bámfőzeléket pörkölt hangyával adják fel, a forrázott vöröscsalánra pedig öntsenek fokhagymamártást; egyenek kígyót, békát, de csigából csak a méreten alulit, mert a többi a gyerekek ingyen összegyűjtik, s a franciák jó pénzt adnak érte; egyenek egeret és pocskot, s ha ezzel sem tudják megtölteni feneketlen bendőiket, étvágyuk csillapítására nyeljenek tarka kérődzést és fekete mummogást...

Némelyik éhezettnek azt súgja a fülébe az ördög, hogy *még nem rossz*, s a másik tovább visszhangozza: *még nem rossz*. De az ilyen ostornyéllevest érdemelne minden ebédre, mert nem tudja, mit beszél, mert sok mindent nem látott még a nyomorúság napjaiban, s őrajta is nevetni fog a világ, mikor eljő az, amitől fél. Nem látta az elégedett azt a marhalábat sem a piactéri mészárszék kirakatában egy maréknyi mócsing mellett, azt a *kocsonyának való*, amely látványossága lett a városnak: ott meredezett a láb félig lenyúzott barnásszürke szőrével és sáros, hasított, körmével, s még valami régebbi heg is volt rajta, kutya- vagy farkasharapás emléke. Apró, havasi ökör lába lehetett, igavonó ököre, s a párjával húzhatta a fogatot a keréknyomoktól szétszabdalt keskeny erdei úton, gomba- és mohaszagú dülők mentén, áttaposva agyagos gödrök tócsáin, bután ide-oda meresztve nagy barna szemét s fejét ingatva a járomban...

Megbámulta az odasereglett nép a *kocsonyának való* kis halmot, eltompult orrok és nagy, éhes szájak kerültek szét az üveglapon, mert a jóllakott ember még a lépesmézet is megtapodja, de az éhesnek minden keserű édes, s a hátsó sorok kíváncsi tolongói szinte benyomták a kirakatot. Mindenki látni óhajtott a sérült agyagos lábat megkopott barnásszürke szőrzetével és kékeszöldre száradt inával, és nem hitte, hogy amit lát, az való. Később arról suttogott a sokaság, hogy a részeg mészáros tette ki a *reklámot* bosszúból, s hogy a láb egy havasi tisztásról származik, ahol medve, farkas jár s vadászik magányosan legelésző marhákra. Egy amerikai riporter személykocsijából kiugorva szaladt a csoportosulás irányába filmezőgépét a feje fölé tartva, de amikor látta, hogy semmiképp sem tud átvergődni a tömegben, szétbontott csomag cigarettát hajított a magasba, s ennek árán mindjárt ott is állhatott szemben a csendélettel, miközben a kamaszok s a gyerekek a földön hemperegve kapkodták a szétszóródott Kentet.

De az örök elégedettek, akik két mititei után is boldogan simo-

gatják a hasukat, s azt mondják: *încă nu e rău*, nem voltak ott az őszi kutyakiállításon sem annál az akolnál, ahol ő is állt, s ahol a két bernáthegyi lakmározott. Kevéssel a verseny előtt az állatok gazdája, a helyi polgármester rádöbbsent, hogy az állatok nem érik el a szükséges súlyt, noha a szukának esélye van az arany-éremre; elsápadva megtántorodott, mint aki hirtelen rosszul lett, aztán fenyegetőzni kezdett, hogy lelövi a gondozót, aki bizonyára fölzabálta a kutyák eledelét, végül telefonált a szalámigyárba, hogy hozzanak azonnal hentesárut. És az igazgató küldött is szirénázó mentőkocsival egy egész falkának elegendőt, s a rendezők szolgálai buzgalommal hordták a műanyag teknőkben a sok finomságot az ebek elé. Ezalatt a nép gyűlt, mint a marhalábhoz a kirakat elé, tömött koszorúban fogta körül az aklot, szemét meresztve nagyokat nyelt, s némelyik éhezettnek úgy csurgott a nyála, ahogy a kutyák szájából lógott a széthasított, ezüstös bél. A két hoplás bernáthegyi a maga módján falt, nem túl mohón, hatalmas pofalebenyeit lengetve, fajtája szelídségével pislogott a báméskodók felé, s fel sem mordult volna, ha valaki a virslivagy szafaládéfüzérek szétszórt darabjai közül összeszed néhányat a gyepről. Mikor azonban egy cigánykölyök a palánkra fölkapaszkodva horgas pálcájával el akart emelni egy pár debrecenit, a polgármester odaugrott ragyogó csizmájában, elkapta a botot, és többször a gyerek fejére csapott vele. A nép ekkor szétszóródva ordítózni kezdett, s az öklét rázta fenyegetőn: „Fúj, fúj, gazemberek, még a kutyákat is többre becsületek, mint bennünket!” – kiáltották, és sokan leszaladtak a közeli Szamos-partra, libatojásnyi galacsinokat gyúrtak palából, agyagból, s meghajigálták a polgármestert, de a kutyákat is. Rendőrsípok hangja hasított át a zajon, gumibotok, öklök zuhantak, sírás, jajgatás hallatszott, s ezzel vége is volt a kutyakiállításnak.

És még mindig nem rossz, ugye? Mire gondolnak ilyenkor a marhák?! Csak nem arra, amit a kelekótya baptista, Lukács Misák prédikál keresztül-kasul szaladgálva a városon, az isteni büntetést jósolva:

„Még a szarvasünő is megellik a mezőn és otthagyja fiát, mert nem lesz fű!

A csecsemő nyelve az anyéhez tapad, a kisdedek kenyeret kérnek, és nem lesz, aki nyújtszon nekik!

Ímé, én veszedelmet hozok erre a helyre, úgyhogy aki csak hallja, megcsendül bele a füle; és megétetem velük az ő fiaik húsát és leányaik húsát, és megeszi ki-ki az ő barátjának húsát!”

Tóthpál Gyula megint bement, csipőre tett kézzel sokáig nézte a pult szélére helyezett telefonkészüléket, utána fölvette a kagylót, belefűjt, visszatette, sóhajtott, s megint csak kiállt az ajtó elé. Van vonal, nem emiatt hallgatnak hetek óta a központnál! – gondolta. – De ők maguk sem tudják, mikor lesz áru, ott kuksolnak hát az irodai szobákban, számokat írnak egymás mellé és alá, vonalakat húznak, kobözik a szart, nehogy váratlanul érje őket az újságírók látogatása vagy a megyei pártbizottság érdeklődése, ha meggyőző adatokat kell bemondani, hogy ők nyugodtan közvetítsék azokat Bukarestbe. Ott pizmognak, kávéznak, pletykálnak, eszik egymást, s ha megállapodnak, mint csókák a jegenyén, azt fontolgatják, melyik egységet kellene renoválás ürügyén legalább félévre bezánni s melyiket átköltöztetni, eldugni a központból valamelyik mellékutcába, mielőtt megnő a turistaforgalom...

Megint rágyújtott, céltalanul nézelődött. Jobb kézről, az üzlet oldalánál, a meredek Trombitás utca felől Hekeli, a borbély bukkan elő kacszázó léptekkel, s mihelyt megpillantotta a mészáros, sapkája ellenzője alatt játékos-huncutul csillogni kezdett a szeme. Két ujját a sapkájához emelte, mint aki ezzel már köszönt is, s továbbment, de aztán egy chaplini mozdulattal megfordult.

– Ide figyeljen, Gyula – mondta. – Én már vagy húsz esztendeje köszöngetek magának, de emlékszik olyasmire, hogy valaha is húst mért volna nekem?

S csak állt ártatlan képpel a borbély, Tóthpálnak azonban most nem volt kedve a tréfához. Miközben nagyot szippantott, még szürkébb, még szomorúbb lett az arca.

– Ne gúnyolódjék, ember. Mit gondol, miért szívok el három doboz Marosestit is itt a küszöbön?

Hekeli nem válaszolt, mintha azon gondolkozna, szánja-e meg a mészáros, s kötekedés helyett derítse-e fel inkább. Végül közelebb jött.

– Maga mindenféle állatot ismer, ugye? No, akkor mondja meg, mi az: harminc méter hosszú, négy méter széles, és pityókán él?

Gondolkozott Tóthpál, és a gondolatai mind a valóság felé ágaztak szét, számba vett minden barmot, vadat, de egyiknél sem tudott megállapodni, hiszen csak az óriásbálna ha van akkora, de az hogyan táplálkozhatna pityókával?

A borbély kevés várakozás után megszólalt:

– Ne törje a fejét, magas ez a maga paraszti eszének! – Aztán bizalmaskodón egészen odahúzódott hozzá: – Hát a sor a húszület előtt. Még nem jött rá?

Tóthpál mosolygott, a fejét csóválta, hogy miket ki nem talál ez a Chaplin, fene a dolgát, s miután elköszönt tőle a borbély, még hosszan nézett utána. Meg is zavarodna a gondoktól – merengett el –, ha nem vetődne ide napjában négy-öt ilyen habókos, aki nemcsak a bánat kövét cipeli fel és alá a gyötrelmek meredélyén, de a maradék jókedvét is meglobogtatja előtte, hadd vigasztalódjék ő is. Nekik köszönheti, hogy még nem hibbant meg, s a hétvégi horgászásoknak, amikor beülnek Pákozdi Sanyival, az álatorvossal a Trabantba, s fölmennek a Hideg-szamos mentén a gátig s onnan még tovább, gyalog a hegyek közé, csápolni a vizet, nézni a tájat.

Nem mondhatná, hogy a lódoktor vidámabb figura nála, inkább kevés szavú, de eszes ember, s ahogy mondani szokták, arany elmének gyöngy a gondolatja. Aztán azon felül, hogy okos, nagyon érzékeny is az élet dolgai iránt, de örökké befele ég, mint aki szemet hord az inge alatt. Hiába mondja neki, hogy legalább ilyenkor vesse hátra a gondokat, hiába példálózik előtte, hogy kóbor ebet ragad fölön az, aki fölháborodik a perpatvaron, amely nem rá tartozik, mert a hitványságot nem tűri. Épp emiatt ritkán válaszol az efféle tanácsra, meg sem hallja. S még a folyóparton is, ahogy hosszú, vékony lábaival lépdel, mint a fekete gém, figyelő szomorúsággal méregeti a lapos köveket, mintha drága tálak darabjai volnának, amelyeket duhaj óriás vagdosott a földhöz az ő bosszantására. Mihelyt azonban megszólal, mindig érdekeset, meglepőt mond.

„Hallottál már egyszerre hatvanezer disznót sírni?! – kérdezte legutóbb is váratlanul, amikor felfelé mentek az ösvényen. – Én naponta hallom, mert a kivitelre hizlalt sertések sem kapják meg idejében a maguk *fejadagját*. Tudod, milyen az, amikor ennyi éhes, elvadult szájból süvít elő a követelés felerősödve a betonólakban? A hörgésbe fülő s aztán ismét meg-megújuló üvöltéstől

egyszer csak én is ordítani kezdek, ordítok és az öklömet rázom és a szemem párás lesz és szeretnék kést ragadni és elrohanni, hogy ledöfjem azt, aki naponta megrendezi ezt a poklot, és még koncot sem vet nekünk fizetségként!”

És mesél Pákozdi más történeteket is: máramarosi osányokról, akik nem törik el a borjú lábát, hogy levághassák, nem ölik vízbe, nem tekerik a nyakára a kötelet, ez ma már nem megy, de csodák csodája, mégsem fog ki rajtuk a törvény, nem tudják rávenni őket, hogy a maguk takarmányán fejneveljék az állatot, s utána potom pénzért átadják az államnak. Azóta is minden második borjú átboladozik zsenge lábain az örök pázsitos legelőkre, hogy rózsaszín orrával odabújjon a mostoha tőgyéhez. Jó sokáig senki sem tudta ennek a titkát, senki sem sejtette; mit forraltak ki apró kalapjaik alatt, lázasan gőzölgő fejükben ezek az állattartó ősparasztok, akik lerészegedve, szilaj táncsal, mezítláb tapodják le hagyományaik szerint a friss hantokat. Végül aztán kiderült, hogy jégbe hűtött tejjel cucliztatják a borjakat; amíg, azok bélhurutban ki nem múlnak...

Amikor utolszor mentek horgászni, nem sok szerencsájük volt, minden balul ütött ki. Ültek a sziklás parton a csendben, a napsütésben, a víz puhán fodrozódott előttük; a túloldalon a partszéli fák árnyéka mélyítette el a víz zöldes színét, bal kézről pedig a Riska pataka táplálta friss oxigénnel a gát előtt földúzzadt folyó hatalmas, láthatatlanul lélegző tüdejét. Golyózva horgásztak, mélyen leengedve a csalit, s nemcsak a lelkükből mosott kis sokféle salakot a sok apró kis hullám de egymás szótlansága is nyugalommal borította el őket. Kilenc esztendővel ezelőtt még széles völgy terült el odalent, s innen a hegyhátról a faházak zsindeleteje látszott, s egy-egy tenyérszerű fal, mint az ágak között fönnyakadt fehér zsebkendő. Szénásszekerek ballagtak a kakkukfűszagú, szöcskezengetésű nyárban a két hegy között a Szamos mentén, amely akkoriban még patakként rejtőzött itt-ott magas partjai között.

Amint ült Tóthpál, egy idő után érezte, hogy a háta mögül árnyék vetődik rá, és a vízben szép tehének tükörképét pillantotta meg: lomha-jámboran álltak, hátsó lábukat szétvetették szökés tögyük duzzadt zsákjai miatt, s maga a mészáros sem tudta, miért, de egyszerre gyerekes örömet érzett a látomástól, és szinte elnevette magát. Talán az álomfejtő József jutott az eszébe, mert Kőb-

lős tiszteletes úr úgy tanította nekik a bibliai történeteket, hogy tüstént látták is, amit mondott, amiről mesélt, s nála még a leggyöngébb tanuló is jelesre tudott:

„Lón pedig két esztendő múlva, hogy a Fáraó álmot láta, s ime, áll vala a folyóvíz mellett.

És imé, a folyóvízből hét szép és kövér tehén jő vala elő, és legel vala a nádasban.

És imé, azok után más hét tehén jő vala ki a folyóvízből, rútak és ösztövérek, és oda állanak vala ama tehének mellé a folyóvíz partján.

És elnyelék a rút és ösztövért tehének a hét szép és kövér tehenet.

És miután József megfejtette a titokzatos álmot, amellyel Isten üzent a hét bő esztendőre következő hét szűk esztendőről, levé a gyűrűt a Fáraó a maga kezéről, és adá azt a József kezére, és felöltözteté őt drága gyolcs ruhába, és aranyláncot tón az ő nyakába...”

Megint a vízbe pillantott, de a tehének tükörképe már elmosódott. Ugyanekkor Pákozdi kiáltását hallotta.

„Gyere, mert valami nagyot fogtam! – állt fel izgatottan, de mégis sunyi óvatossággal, s pörgetni kezdte az orsót. – Csak az a furcsa, hogy hagyja vonatni magát Végül a parton fog cirkuszt rendezni a szemtelen!”

Tóthpál fölragadta a meritőhálót, az állatorvos mögé került, s annak a válla fölött figyelt. Az orsó most szaporábban pörgött, a víz tetején tenyérszerű szürkésfehér folt csillant meg, mintha oldalra billent óriásgalóca kopolyája volna; utána megint alámerült a teher, hogy puhán, ellenállás nélkül a partnak ütődjék. Pákozdi csalódottan káromkodni kezdett, s a mézárós orrát olyan bűz csapta meg, amelyet még a pondróktól bozsgó húsolások között sem érzett soha: a vízben hetek óta erjedő állati szervezet szörnyű bűze volt ez. „Ide nézz! – mondta az állatorvos, s utálkozó dühvel emelte ki a bekötött szájú, szakadozott műanyag zsákot, amelyből zavaros lé csurgott, s a szakadáson fehér meg sárga foltos foszlányok hullottak ki. – Sejted, mi van benne? Egynapos borjú! Amikor világra jött, s ott kecmergett a szalmán a viharlám-pás fényénél, és az anyja fürösztetni kezdte a nyelvével, a tehenet lemosták az árulkodó vértől, az ártatlant pedig zsákba kötötték, s még azon az éjszakán belökték a vízbe... Nem először fogok ki ilyen zsákborjút!”

Elindultak, s vagy százötven méterrel feljebb kerestek helyet, de amikor Tóthpál horga is hasonló *galócába* akadt, a dögletes szag kikezdte türelmüket, egykettőre összeszereltek, és lementek a Trabanthoz. Hazáig Tóthpál mind csak a két zsákot látta, orrában azt a szagot érezte, s elképzelte, hogy egy napon a tengernyi víz elfolyik, s ott marad az irdatlan iszapos-kavicsos mélység, melynek alján föltámad a sokezer megfajtott borjacska, és mógatva, könnyes szemmel szólongatja az anyját. De azok nem jönnek, mert az ösztövé, rüt tehene, amilyenekkel tele van ma az ország, elnyelték a szép, kövér teheneket, bár nem látszik, hogy a gyomrukban volnának, mert éppoly hitványak, mint azelőtt, s hamarabb lehetne vért venni a tógyükből, mint annyi tejet, amennyivel egy borjú kitelik...

Hét vége van, s odahaza is elkelve egy húslevesre való! – gondolta Tóthpál az üres mézarszék előtt. – Enélkül nem vasárnap a vasárnap; régen ilyenkor még a szegényember asztalán is mindig ott párolgott. Mert nemcsak étel volt, hanem jelkép, engesztelő áldozat is gyantaillatú fűszerek párájában, amely kiszivárgott az utcára, s onnan még tovább, a világba, hírül adván, hogy a családok megszentelték a hetedik napot a törvény szerint, beszerezvén hozzá a szükséges húsfélét és a csontot. A vasárnapok valahogy ragyogóbbnak is tündek akkoriban, talán azért, mert nem kellett iskolába menni, s mire az öt gyerek fölnyitotta a szemét, a ház már megtelt fényel. S ezt a fényt tette szivárványossá a húsleves balzsamos párája.

Mily különös hatást tett rájuk már a hús is, amit az Öreg a vágóhídról hazahozott: a hátszín, a felsál, a lábszár gyönyörű darabjai, a szitáscsont meg a keresztcsont, amelynek porcos része igazgyöngyként csillogott. Egy ideig csak a húsfélék komoly, ígéretes párája szállt a konyha felől, az ősi illat, amely még nem ismeri a ravasz szövetkezéseket a fűszerekkel és a föld ízes sóit őrző veteménnyel; bezöldségelés után azonban, amikor a hús félig már puha volt, és a zöldséget átverte a forró pára, elkezdődött a lélekemelő folyamat. És ő, Gyula, sosem tudott ellenállni a kísértésnek, hogy a konyhába lopakodva meg ne emelintse a fedőt, s bele ne pillantson a titkok fazakába, hogy meg ne lesse a pillogó aranyban fürdő húsdarabokat, a vörös cukormurok és a petrezselyem hasábjait, amelyeket óriási ékkövekként fogott be az olvasz-

tott arany... Nézte, amint a borsszemek mint pici néger fejek hol felbukkannak, hol alámerülnek, amint fátyolként lebeg a hátszínből kiomlott hús, ínycsekek falatja, csiperkegomba öblében új zamatok oldódnak és indulnak el az ízek tengerére... A paprika zölden homálylott egy darabka kelkáposzta meg egy vérvörös paradicsom mellett, és a csillogó kakas tizennyolc karátos krajcárokat hullatott maga köré, akár mesebeli társa, amely fölszippantotta az aranyat, s a felemelt fedő alól olyan pára csapott elő, mintha tavaszi zápor vonulna át egy havasi tisztáson...

A képzelt húsleves balzsamos párájából kilépve Tóthpál ismét visszament a mézárszékekbe, bereteszelte az ajtót, s leült a pult mögé.

„Nem jön az áru, nem jön! – gondolta. – Ha eddig nem telefonáltak, ezután sem fognak. Elnyelték a húst is a rút és ösztövért tehenek, kocsistul, mindenestül: elnyelték a kocsiszekerényt és a gumiabroncsokat, az alkatrészeket és a motorinát meg az olajat, mert ezeket sem kapni; elnyeltek bennünket is, csak még nem tudjuk, hogy országnyi lucskos bendő foglyai vagyunk, ahonnan nincs menekvés, s minden félig megrágott, erjedt és bűdös szándék reánk hull onnan fentről... Mindent, mindent elnyeltek Hamudius véres farsangjának barmai, a gyerekeinket és az iskoláinkat, a papjainkat és a reményünket, s egy napon kitesznek valamennyiünket a hideg és kopár senkiföldjére, hogy ott gőzölögjünk laposan és jelentéktelenül, mint a marhalepény... Hogy húznak a beleit a kutyák a kerítéseken a faszeggel öltögetett nyelvű, dadogós csiszlikjének!”

Lázadása indulatában kissé felélénkült, de az éhségtől s az unalomtól ismét hamar ellankadt. Ásított, állát a trancsírozó deszkára fektette s elszundított. Csak két-három percet bóbiskolt, de ezalatt is különös élménye volt. Álmában megnyílt fölötte a mennyezet, s valami égi raktárból húsfélék özönlöttek alá széles favályún: marhacombok, félsertések, kettéhasított birkák, belsőségek, s az orra megtelt a friss hús szagával, a lombos tüdő s a meleg gőzölgő máj ismerős illatával. A mennyei küldemény túlradt a pulton, már-már az ő útját is eltorlaszolta, de nem törődött vele: áhítatosan, széttárt karral fogadta a csodát, ahogy az eltikkadt állatok tartják fel esőben a fejüket. Könnyezett, kacagott, s csak nézte álmélkodva, ahogy nagy darabokban alázúdul a te-

méntelen pecsenyehátszín, csípőfartó, lágyhús, felsál és lapocka, vastagszegy és rostélyos, lábszár és ökörfark... Aztán fölocsúdott; szemét dörzsölve az ajtóhoz lépdelt, mert odaküntről furcsa zsi-vajgást hallott, és mindjárt látta is, mi történik: a telep lakói kezd-ték előzőlni a mézsárszék előtti teret. Úgy jöttek, mintha nem is ide igyekeznének, hanem az ócskasorra, összehajtható ágyakat, matracokat, székeket cipeltek, összegöngyölt plédet, pokrócot fogtak a hónuk alatt, hópalackot, elemlámpát dugtak a szatyrok-ba. Egy öregasszony a Bibliáról sem feledkezett meg, hogy a pró-batétel idején vigasztalást nyerjen az igében. Hekeli, a borbély ki-csiny asztalkát egyensúlyozott a fején, hátha talál sakkpartnert.

Jöttek a környékről, de a városból is, mert a kültelki mézsárszé-keket ígéretesebbnek találták; jöttek az éhezettek fáradtan s mégis céltudatos buzgalommal, sápadtan vagy vörösre pállottan, ki téli-kabátban, ki vékonyabban öltözve; jöttek az ajkukat makacsul összeszorítók és a mókás kedvűek, akik szinte örömmel lelték ebben a ricsajgó és szegényes díszszemlében; jöttek öregek és fia-talok, kicsik és nagyok, hiszen a családok tudták, hogy ha lesz is hús, személyenként csak egy kilót kapnak, csontostul. Amint a mézsáros megpillantotta az áradatot, hirtelen azt képzelte, látó-másbéli húskészletére gyűltek össze, de hamar rájött, hogy vala-mi egyéb történt, s rögtön kitisztult az agya.

– Maguk mire készülnek itt?! – kiáltotta a küszöbről. – Meg-bolondultak?!... Csak nem akarnak a szabad ég alatt éjszakázni?! Menjenek haza, ne csináljanak nekem hajt!

A tömeg egy pillanatra elcsendesült, de kételkedve mérlegelte a szavakat, aztán felhördült. Innen is, onnan is kiáltások hallatszo-tak:

– Hallották?!... Mi éjszakázunk, és neki gyűlik meg a baja!

– Esetleg a pénze! Abból vette a Trabantot is, de most már Mercedesre vágyik!

Ezen hangosan röhögött a nép.

– Az imént láttuk a tévében, hogy a bukaresti üzleteket tele-töltték hússal! – mondta egy nagyszájú asszony. – Ha ők kap-tak, ide is kell hogy hozzanak!

Egy másik hozzá társult a hangjával:

– Mikor Hamudius ötvenesztendő volt, még csirkecombot meg hasiszalonnát is kaptunk! Miért feledkezne meg rólunk most, tíz esztendővel később, amikor az egész ország őt ünnepli?!

Tóthpál Gyula még egy kísérletet tett:

– Miről gondolják, hogy reggel lesz áru? Ha eddig nem értesítettek, holnap is hiába várom! Ne verjenek hát tanyát itt, és ne akadályozzák a forgalmat!

Egy nyers hangú idősebb férfi, akinek az orra olyan volt, mint-ha korompettyek ették volna bele magukat, visszakiáltott a tömeg feje fölé:

– Dehogyan megyünk haza! Ezt a trükköt nem vesszük be! Most egy kamasz hangja hallatszott:

– Még szép! Ha lelépünk, már hajnalban kiosztja a húst az ismerőseinek meg a bőrkabátos potyalesőknek! Leteszem a szent nagy esküt, hogy a táskák máris ott sorakoznak egymás mellett a hátsó raktárban!

– És elsősorban a fajtáját látja el! – mondta egy nyugdíjas román hivatalnok a barátjának, akivel együtt állt be a sorba. – Ha magyar volnék, én is több húst ennék!

Hekeli látta a lázadók forrongását, odament a mészároshoz, bizalmasan bevonta őt az üzletbe, s elrekesztelte az ajtót.

– Ide figyeljen, Gyula – mondta Tóthpál szemébe nézve. – Én tudom, hogy reggel sem lesz hús, csak szórakozni jöttem ide, érti? Maga azonban ne vitatkozzék velük, mert megjárja! Üljön be a Trabantjába, s húzza el mielőbb a csikot!

A mészáros már vetette is le a fehér köpenyét, s feldúltan bújott a kabátjába. Igazat adott a borbélynak, Hekeli pedig azon volt, hogy ismét felderítse őt:

– Mielőtt elinal, még felteszek magának egy találós kérdést: Mi lesz Brezsnjevből, ha átmegy rajta az úthenger?

– Ne bosszantson maga is! – szuszogott Tóthpál ingerülten, de így sem tudta lerázni magáról a borbélyt.

– Hát ikon lesz belőle, ez világos, nem? No és a pápából?

– Nem érdekel a politika!

– Pedig egyszerű a megfejtés: szentkép lesz belőle! No és a mi elnökünkéből?

– Családom van, Hekeli, értse meg végre...

– Ejnye, ne legyen olyan mogorva! Legalább elmondja odahaza is, hogy ebben az esetben Hamudiusból lapostetű lesz!

A mészáros nem tudta megállni, hogy el ne nevesse magát, de utána annál komorabban, sietősebben zárta be az ajtót, s hátul, az udvar felől rohant a Trabanthoz.

Reggel hétkor megérkezett a hatalmas húskocsi, oldalán az öles betűkkel: CARNE, s a zsibbadt, ványadt, kialvatlan és didergő népség egyszerre felujjongott: „Ugye, mégis érdemes volt éjszakázni! Ez a rohadt pedig el akart zavarni bennünket! Most aztán éghet a pofája!”

De a kocsi nem hússal volt megrakva. Mihelyt kinyitotta a sofőr a hátsó ajtót, egy mázoló meg egy kőműves ugrott ki a fülkéből, az óriási vasszekrényből előhozták a vedreket, létrákat, a szerszámokat, zsák gipszet és mindenféle más anyagot, s kezdtek becipelni az üzletbe. A mázoló tüstént azzal kezdte, hogy fehér olajfestékekkel bekente az ajtó fölötti üveget meg a kirakatot, s mutatóujjával a festék közepébe nyomorgatta azt a néhány szükséges betűt:

RENOVÁLÁS!